

Netypický případ

Svědectví Ašera Goldbergra je netypické tím, že při své záchraně využíval i možnosti, které lze považovat eticky za diskutabilní. Nelze je odsuzovat. „Lidé dělají to, co jim společenský systém umožňuje a k čemu je nutí“ — to je tisíciletá zkušenost. Goldbergr ve svém svědectví často „nezabíhá do detailů“, a jen lidé, kteří v tomto prostoru a době žili si dovedou domyslet, co se za jeho slovy skrývá.

Narodil jsem se v Lucku v roce 1924 a měl jsem čtyři sourozence. Za nacistické okupace rodiče a sourozenci na různých místech zahynuli. Otec včas využil svých známostí a opatřil mi od Němců doklady, že jsem produktivní a nemá se mi ubližovat. Spolu s dalšími asi třemi stovkami Židů, kteří měli stejné doklady jsme byli umístěni mimo ghetto. Poté, kdy nacisté v srpnu 1942 obyvatele ghetta v Lucku vyvraždili, jsme shromažďovali v ghettu zanechaný židovský majetek. Já a dva přibližně stejně staří chlapci Albert a Galunic jsme pracovali spolu. Podařilo se nám vyvést ze zničeného ghetta několik zbylých ukrytých chlapců a děvčat a hlavně najít, vynést a před Němci ukrýt poměrně dost zlata.

Po shromáždění židovského majetku celá naše skupina žila ve střezném táboře, ale doklady nám dávaly právo chodit ven a já jsem dokonce navštěvoval své ukryté rodiče. Koncem října 1942 jsem je viděl naposledy, protože byli odhaleni a zavražděni.

Já a můj přítel Albert jsme znali nějakého Stepaňjuka, který za peníze nám dával informace, jídlo a nějaký čas nás dokonce ukrýval. V únoru 1942 nás seznámil s dalším Ukrajincem Viktorem Pomějenko, který uměl dobře jidiš, znal řadu adres lidí, kteří dostali do úschovy od Židů různý majetek a tito Židé již byli zavražděni. V této době jsme již zlato získané v ghettu utratili za jídlo a za úkryt. Spolčili jsme se tedy s Viktorem Pomějenkem, který měl informace a my odvahu a drzost. Snažili jsme se získat tyto „svěřené“ prostředky. Opatřili jsme si pistoli (autor neuvádí jakým způsobem; pozn. J.H.) a spolu s Albertem, za pomoci Pomějenka jsme navštěvovali takové rodiny a žádali navrácení svěřeného majetku. Vydávali jsme se za partyzány (autor neuvádí za jaké; pozn. J.H.).

Prostřednictvím Čecha Františka Kozáka z Lucka jsme byli umístěni na zemědělské usedlosti jeho bratra Vladimíra Kozáka v Lipinách. Měli dvě dcery ve věku jednadvaceti a šesnácti let a šestiletého syna. U této rodiny jsme se cítili výborně a odcházeli jsme od ní do města vyžadovat svěřený židovský majetek. Poslední ke komu jsme šli byl dr. Lipiński. Řekl, že věci nemá doma u sebe, musí je přivést a dohodli jsme si termín, kdy máme přijít. Já jsem podruhé nechtěl k dr. Lipińskému jít a Albert odešel sám. Byl chycen a ve vězení se oběsil.

Já jsem v únoru 1944 narukoval do Rudé armády.

Podle dokumentu č. YVA 033/326, redakčně upraveno.

Poznámka. U Vladimíra Kozáka v Lipinách se ukrývalo více Židů (viz příběhy 25a, b, c, d) a na základě dopisu jeho bratra Fr. Kozáka (žije ve Švédsku) autorovi těchto řádků, jsou v této knize uvedena jejich jména. U příběhu 25d ale jméno zachráněného uvedeno není. Fr. Kozák ve vzpomíném dopise sděluje, že jeho pravé ani nepravé jméno nezná a že dotyčný žije v anonymitě v Čechách. Goldberg neuvádí své osudy po vstupu do Rudé armády a své svědectví neopatřil datem předání do památníku Yad Vashem.